

Memorandum

Iedere steinerschool in Vlaanderen is lid van een wereldwijde beweging van initiatieven die werken rond de steinerpedagogie. Een school ontstaat uit de vraag van ouders naar een school voor kinderen. Er is een traditie van nauwe samenwerking tussen alle basisscholen (gewoon en ook buitengewoon onderwijs), maar ook met alle middelbare scholen (ASO en beginnende BSO en BUSO). De federatie van steinerscholen fungeert als samenwerkingsverband van de verschillende schoolbesturen.

Voor de contacten met de overheid hebben kleine onderwijspartners uit het vrij onderwijs, zich gegroepeerd in OKO, het overleg van kleine onderwijsverstrekkers. Steinerscholen spelen daarbinnen een actieve rol.

Steinerscholen willen kunnen blijven werken vanuit eigen pedagogische opvattingen. Ouders die voor onze scholen kiezen, moeten deze keuze kunnen blijven maken. Scholen moeten hiervoor realistische mogelijkheden krijgen. Het is niet altijd evident om die eigen ruimte te verkrijgen of te vrijwaren.

1 We vragen een financiering van alle reële onderwijskosten in het basisonderwijs

De Vlaamse regering maakte in de vorige legislatuur werk van de kostenbeheersing in het basisonderwijs. Voor schoolinitiatieven in het vrij onderwijs die niet geruggesteund worden door kapitaalkrachtige organisaties (hetzij middels extra inkomsten, hetzij middels het ter beschikking stellen van een patrimonium), is de subsidiëring ontoereikend. Voor de aankoop van een gebouw, het geschikt maken van een gebouw of nieuwbouw, moet het schoolbestuur nog instaan voor 30% van de kosten en dit naast de stijgende kosten voor energie en onderhoud. Startende initiatieven zijn vaak verplicht een gebouw van derden te huren voor een erg hoge prijs. Voor deze huur is er geen enkele tegemoetkoming.

-> Op het vlak van de werkingstoelage betekent de nieuwe regeling een stap vooruit. Wat de middelen voor de personeelsomkadering en de financiering van de huisvesting betreft, drukt de ontoereikendheid van de subsidiëring op de reële kostenloosheid.

2 We pleiten voor eindtermen die echte minimumdoelstellingen zijn

Het Arbitragehof oordeelde in haar arrest van 16 december 1996 dat de eindtermen door hun omvang en gedetailleerdheid niet kunnen beschouwd worden als minimumdoelstellingen. Bovendien laten ze onvoldoende ruimte voor onderwijs dat steunt op andere onderwijskundige en pedagogische opvattingen. De eindtermen gaan immers zelf uit van welbepaalde onderwijskundige en pedagogische opvattingen en zijn derhalve niet neutraal. Deze onderwijskundig-ideologische inkleuring van de eindtermen verplichtte de steinerscholen een afwijking te bepleiten.

Bovendien leidt deze inkleuring er ook toe dat het aantal eindtermen (en de omvang van wat middels eindtermen beschreven wordt) steeds verder groeit, ver boven wat echt noodzakelijk is met oog op het vrijwaren van de rechten op, in en door het onderwijs. De door de invoering van eindtermen beoogde duidelijkheid gaat gebukt onder de niet-productieve veelheid.

- > Wij vragen eindtermen te ontwikkelen die werkelijk focussen op de essentie en hun invulling niet krijgen op basis van welbepaalde onderwijskundige opvattingen en andere beleidskeuzes. Op deze manier zou ook voorkomen worden dat wij moeten gebruik maken van afwijkingsprocedures om onze pedagogische uitgangspunten veilig te stellen.

3 We vragen een aanpassing van de programmatieregeling en omkadering in grootstedelijke gebieden voor het basisonderwijs

In grootstedelijke gebieden, zoals Antwerpen bijvoorbeeld, is er een groeiend tekort aan scholen. De huidige onderwijsregelgeving is niet aangepast aan de onderwijsproblematiek in stedelijke gebieden met 1500 inw./km² of meer. De uitbreiding van het onderwijsaanbod wordt gehinderd door de twee kilometerregeling en dit zowel bij programmatie als bij het al dan niet samenvoegen van verschillende vestigingsplaatsen bij de berekening van de omkadering. De noodzakelijke afstand is nu enkel gedifferentieerd ten aanzien van gebieden met een bevolkingsdichtheid onder de 250 inw./km², tussen de 250 en de 500 inw./ km² en boven de 500 inw./ km².

Voor kleine onderwijsverstreckers die als burgerinitiatieven eerder recent in het onderwijsveld verschenen, weegt deze problematiek extra zwaar. Steinerscholen worden ingedeeld bij de groep niet-confessionele scholen. Dit is een restgroep binnen het vrij onderwijs . Behalve de scholen die gebaseerd zijn op de erkende niet-confessionele levensbeschouwing, worden ook alle andere scholen die niet op basis van een erkende levensbeschouwelijke eigenheid te definiëren zijn, hierin ondergebracht. Dit brengt met zich mee dat er geen nieuwe steinerschool kan opgericht worden indien er zich een andere school uit deze restgroep binnen een straal van 2 km bevindt. Net deze onderwijsinitiatieven hebben echter nog een groot groeipotentieel en kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan het oplossen van het nijpend onderwijstekort.

- > Een verdere differentiëring van de afstand in functie van de bevolkingsdichtheid zou hier op korte termijn aan een reële nood beantwoorden (bv. boven de 1000 inw./ km² zou de vereiste afstand tot 1 km teruggebracht kunnen worden).

4 Een objectieve evaluatie van het inschrijvingsbeleid dringt zich op

De vorige regeringen hebben duidelijk ingezet op het zo optimaal mogelijk realiseren van de gelijke onderwijskansen. Dat is zeer lovenswaardig en terecht. De wijze waarop het inschrijvingsrecht werd vormgegeven, is echter aan dringende evaluatie toe. In de eerste plaats zijn er ernstige vragen te stellen bij de effectiviteit. Hier is reeds genoeg over gepubliceerd. De inschrijving wordt door deze regeling echter dusdanig gebureaucratiseerd dat nieuwe drama's schering en inslag zijn. De ongewenste neveneffecten tracht men op te lossen met nog meer bureaucrativering.

- > Zonder afbreuk te willen doen aan de terechte intenties van het gevoerde beleid en lovenswaardige pogingen om discriminatie en uitsluiting tegen te gaan, dringt zich een ernstige evaluatie van de concrete regelgeving op, niet in de laatste plaats op het vlak van effectiviteit en werkbaarheid.

5 De pedagogische begeleidingsdienst van de steinerscholen moet in staat gesteld worden de ondersteuning van de kwaliteit van de scholen op te nemen

Eén van de doelstellingen van het decreet kwaliteit was, er voor te zorgen dat scholen gericht en effectief ondersteund kunnen worden. Om kwaliteit in het onderwijs te bevorderen, worden naast de middelen voor interne kwaliteitszorg (nascholingsmiddelen) middelen voorzien voor externe kwaliteitszorg (pedagogische begeleiding) die daar op aansluit. Het decreet Kwaliteit van het onderwijs vermeldt in dit kader de Federatie van R. Steinerscholen in Vlaanderen als pedagogische begeleidingsdienst van de Steinerscholen. De begeleidingsdienst krijgt een uitdrukkelijke rol in het ondersteunen van de instellingen op het vlak van het versterken van het beleidsvoerend vermogen en het ontwikkelen van interne kwaliteitszorg. Daarbij moeten de begeleidingsdiensten in de eerste plaats de onderwijsinstellingen ondersteunen bij de realisatie van hun eigen pedagogisch project en bij het bevorderen van de onderwijskwaliteit.

Als 'kleine' begeleidingsdienst kan de Federatie van R. Steinerscholen in Vlaanderen niet beschikken over een eigen personeelsformatie omdat de scholen elk afzonderlijk per niveau niet minstens 350 organieke betrekkingen tellen. Daarom kunnen zij rekenen op een forfaitaire toelage van 137,5 euro a rato van het aantal organieke betrekkingen in de instellingen die zij begeleiden. Met dit bedrag kunnen we slechts een deeltijdse medewerker aanstellen. Deze medewerker zou bovendien multidisciplinair moeten ingezet worden voor het begeleiden van basisonderwijs (gewoon en buitengewoon), secundair (ASO - BUSO - BSO). Het is duidelijk dat met deze omkadering de kwaliteitsondersteuning van onze scholen, zoals decretaal bepaald in de opdracht van de pedagogische begeleidingsdiensten, heel moeilijk zal kunnen gewaarborgd worden.

-> We vinden het belangrijk dat ook de steinerscholen een beroep kunnen doen op een kwaliteitsvolle ondersteuning van een eigen begeleidingsdienst, vertrouwd met de specificiteit van het pedagogische project. Daarom vragen we de mogelijkheid om een degelijke eigen begeleiding te kunnen uitbouwen. Het nu gekozen verdeelmechanisme op basis van de organieke betrekkingen geeft ons daartoe geen mogelijkheid.

6 Een volwaardige samenwerking met CLB moet mogelijk zijn, ook voor de scholen van de scholengemeenschap steinerscholen Secundair Onderwijs

De scholengemeenschap Steinerscholen Secundair Onderwijs omvat scholen en vestigingsplaatsen die zeer verspreid liggen in Vlaanderen. In de praktijk is het onmogelijk om de globale leerlingenpopulatie vanuit één CLB op te volgen en te begeleiden. Momenteel gebeurt dit dan ook vanuit twee CLB's op basis van driejarige contracten.

De decreetgeving op de werking van scholengemeenschappen bepaalt nochtans dat een scholengemeenschap met slechts één CLB mag samenwerken. Met artikel III, 15 van het decreet XIX betreffende het onderwijs wordt tijdelijk een uitzondering ingeschreven op deze regel tot 31 augustus 2012.

-> We vragen dat er tijdig naar een structurele oplossing wordt gezocht waarin de filosofie van het concept 'scholengemeenschap' enerzijds en de operationele aspecten van CLB's anderzijds op elkaar worden afgestemd. Daarbij moet het mogelijk zijn dat in de scholengemeenschap steinerscholen secundair onderwijs, met drie scholen en vestigingsplaatsten die ver van elkaar verwijderd liggen, de daadwerkelijke ondersteuning van de leerling optimaal kan gegarandeerd blijven.

7 GOK-beleid integreren

De voorbije legislaturen werden ondermeer gekenmerkt door het inzetten van heel wat middelen voor bepaalde zorgaspecten via het gelijkheidsbeleid. Tijdens drie GOK-cycli konden steeds meer scholen aanspraak maken op gelijkheidsmiddelen.

Specifieke terreinen van de GOK-beleid omvatten werkvelden, die zeker in het basisonderwijs en in de eerste graad, maar ook in de tweede en derde graad van het secundair onderwijs, steeds meer aandacht en inzet vragen van alle scholen. Het gelijkheidsbeleid heeft al een lange weg afgelegd, maar het lijkt zinvol GOK-beleid breder te integreren in de reguliere werking.

- > In die zin pleiten wij ervoor, dat indicatoren zo bepaald worden dat een ruimere financiering het gelijkheidsbeleid breder kan doen ingang vinden in onderwijs. De inspectie op dit GOK-beleid zou ook niet langer los gezien mogen worden van de algehele doorlichting maar een inherent deel vormen van de gedifferentieerde doorlichting, wat op termijn kan inhouden, dat die scholen die goed scoren voor hun GOK-beleid niet telkens driejaarlijks geëvalueerd zouden moeten worden, maar ook dat de inspectie bij doorlichting de specifieke aanpak van het GOK-beleid kan spiegelen aan het specifieke pedagogische project van de school.

8 Hervorming secundair onderwijs met aandacht voor het eigen pedagogische project van de scholen

Met veel belangstelling volgt de Federatie van Steinerscholen de hervormingen die zich aankondigen binnen het secundair onderwijs. Heel veel elementen van teksten die in verschillende commissies het licht zien, bevatten pedagogische methodieken die binnen het steineronderwijs al langer deel uitmaken van het eigen curriculum van het secundair steineronderwijs. De steinerscholen hopen daarom ook dat zij constructief kunnen blijven bijdragen aan de vernieuwingsinitiatieven, maar zij zullen daarbij blijven ijveren voor het belang van de eigen pedagogische visie van onze scholen.

Het getrappt studiekeuzesysteem dat zich aankondigt verlaat enigszins een onderwijs dat vanuit een heel vroege studiekeuze geaccentueerd wordt. Als steinerscholen willen wij echter blijven ijveren voor een ontwikkelingsgericht curriculum en belangstellingsgebieden die niet louter vanuit toekomstige onderwijsrichtingen worden gekleurd.

Binnen de onderwijsvormen die wij nu aanbieden (ASO Steinerpedagogie, BSO Duurzaam Wonen, BuSO) worden al heel wat vakken en belangstellingscomponenten geïntegreerd of periodiek aangeboden. Wij willen dat bij een hervorming dit kan blijven aansluiten eigen pedagogische inzichten: belangstellingsgebieden moeten vanuit deze optiek ook een leeftijdsgebonden en ontwikkelingsgerichte invulling kunnen krijgen, waarbij het mogelijk moet zijn dat het geïntegreerde aanbod zich niet louter situeert op het vlak van het complementaire gedeelte, maar ook integratie van basisvorming en interessecomponenten mogelijk moet zijn.

- > Wij pleiten er daarom voor, het mogelijk te houden dat niet gespecialiseerde doorstroomrichtingen in de derde graad kunnen focussen op brede talentontwikkeling rekening houdend met de specificiteit van de eigen pedagogie. We vragen ook een aangepaste financiering van de brede eerste graad voor die scholen die de belangstellingsgebieden zo inrichten dat er voor het technisch-creatieve en het muzische aspect meer ruimte en tijd wordt vrijgemaakt naast het cognitieve.

Voor de federatie van steinerscholen
Hans Annoot, Paul Buyck, Frans De Cock, Lieve Vansintjan
p/a Privaatweg 7, 3018 Leuven
federatie@steinerscholen.be